

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Кафедра історії філософії**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з навчальної роботи
проф. Комаха Л. Г.

« ____ » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ ХІХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	Бакалавр
освітня програма	Політологія
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2019/2020
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Ільїна Галина Володимирівна, д. філос. н., доцент кафедри історії філософії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники: Ільїна Галина Володимирівна, д. філос. н., доцент кафедри історії філософії

ЗАТВЕРДЖЕНО
«29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри історії філософії
_____ (Кононенко Т. П)

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету
Протокол № 2 від «30» серпня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І. І.)

«_____» _____ 2019 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни полягає у формуванні у студентів систематичних знань щодо провідних рухів і течій та ключових постатей філософії XIX-XX століття з врахуванням їх впливу на сучасну філософську думку.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та загальні характеристики розвитку історії філософії, зокрема бути ознайомленими із особливостями європейської філософської думки від Античності до кінця XVIII століття.

2. **Вміти** аналізувати інформацію, застосовувати загальнологічні прийоми і методи пізнання та міркування. Використовувати основні форми письмової та усної репрезентації результатів навчання (виконувати письмові аналітичні завдання, писати есеї, складати бібліографічні та реферативні огляди літератури, робити доповіді з мультимедійними презентаціями).

3. **Володіти елементарними навичками** пошуку та систематизації інформації, оцінювання джерел інформації, навичками активного слухання, загальними засадами аргументації та рефлексивного читання філософських текстів.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Провідні тенденції розвитку філософії XIX-XXI століття» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається у третьому семестрі підготовки бакалаврів напряму «Політологія». Навчальна дисципліна знайомить студентів з основними тенденціями розвитку філософії XIX, XX та початку XXI століття з врахуванням їх впливу на європейську інтелектуальну історію та на сучасну філософську думку. Провідні тенденції розвитку філософії XIX століття представлені розглядом філософії німецького ідеалізму та її критики; виникнення, розвитку та актуального стану марксизму; розвитку англосаксонської філософії – зокрема, філософії та етики утилітаризму; філософії життя та психоаналітичної традиції, а також позитивізму. Філософія XX століття представлена течіями феноменології, екзистенціалізму, постмодернізму, а також аналітичної філософії. Курс завершується оглядом ключових філософських тем і проблем XXI століття.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати історико-філософську інтерпретацію та сприяти фасилітації засвоєння ключових філософських текстів XIX-XX століть; приймати участь у дискусії щодо основних проблем філософії зазначеного періоду, виявляти взаємозв'язки між різними темами та формулювати власні судження щодо актуальних проблем сучасної філософії. У результаті навчання студенти мають водночас як оволодіти системним знанням ключових теоретичних набутоків заявлених у курсі філософських концепцій, так і критично та аналітично використовувати ці знання при формуванні власних стратегій мислення.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	провідні тенденції німецької, французької та британської філософії XIX століття;	лекції, семінари, самостійна робота	усні доповіді, участь у семінарі, екзаменаційна робота	15
1.2	провідні течії та напрями філософії XX століття;	лекція, семінар, самостійна робота	усна доповідь, участь у	20

			дискусії, екзаменаційна робота	
1.3	Основні тематичні напрямки розвитку філософії XXI століття			5
	Вміти:			
2.1	ідентифікувати та артикулювати філософські та світоглядні основи окремих течій та напрямів	семінари, самостійна робота	усні доповіді, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	10
2.2	рефлексивно читати, інтерпретувати та коментувати класичні філософські тексти XIX-XXI століття	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, екзаменаційна робота	4
2.3	висловлювати та аргументувати власне ставлення до ключових тем і проблем філософії	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, екзаменаційна робота	4
2.4	визначати взаємозв'язки та відмінності між філософськими, етичними, соціальними та політико-правовими аспектами окремих філософських вчень	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, екзаменаційна робота	4
2.5	висловлювати незгоду і критикувати позиції на засадах етичних норм і у відповідності до цінностей інтелектуальних дискурсів	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, екзаменаційна робота	4
2.6	виявляти історичний та соціокультурний контекст, в якому формувалися певні філософські позиції, та визначати генетичні взаємозв'язки між філософськими системами	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії, екзаменаційна робота	4
	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої спеціалізованої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	семінари, самостійна робота	усні доповіді, есе	10
3.2	презентувати результати самостійної роботи у відповідності до поставлених завдань індивідуально або у групі.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, дискусії	5
3.3	взаємодіяти з колегами та викладачем у процесі підготовки	лекції, семінари	усні доповіді, участь у	5

	завдань, працювати у малих групах, вміти активно слухати та задавати запитання, аргументувати власну точку зору в дискусії на основі засад соціальної відповідальності та у відповідності до цілей комунікації.		дискусіях, запитання на лекціях	
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно виконувати поточні та підсумкові завдання у відповідності до загальноприйнятих правил академічної доброчесності	семінари, самостійна робота	Усні доповіді, есеї, письмові роботи, індивідуальне завдання, письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	6
4.2.	вчасно презентувати результати самостійних та індивідуальних завдань у відповідній до вимог форми	семінари	усні доповіді, індивідуальне завдання, есеї, контрольні роботи	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2
	Програмні результати навчання													
ПРН 1. Застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез.	+	+	+	+		+								
ПРН 3. Вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.					+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРН 5. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для отримання, обробки та презентації інформації.										+		+		
ПРН 6. Вчитися та оволодівати сучасними професійними знаннями.	+	+	+											
ПРН 7. Проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел.	+	+	+						+		+			
ПРН 10. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у встановлені роботодавцем терміни.											+		+	+
ПРН 16. Базові знання щодо ключових принципів функціонування та закономірностей розвитку влади			+				+							

та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		+																	
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використанням інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна іспитом.

Перша частина курсу присвячена провідним тенденціям розвитку філософії XIX століття.

Друга частина курсу присвячена ключовим течіям та напрямкам континентальної та основним проблемам аналітичної філософії XX-XXI століття.

8. Схема формування оцінки

8.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання** 1.1 -1.8), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1-2.6; **комунікація** 3.1.-3.3; **автономність та відповідальність** 4.1.-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу. Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

2. Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Підсумкова контрольна робота:

8 балів - студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість у викладеній відповіді на поставлені питання.

6-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність у викладенні тексту письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

4-5 балів - студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але недостатньо розкриває зміст поставлених питань, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності.

4. Есей:

6 балів - обрана тема розкрита глибоко, самостійно, креативно, відповідно темі, демонструє здатність до критичного мислення, раціональної аргументації, аналізу та синтезу, форма презентації есею відповідає поставленим завданням та виконана вчасно й відповідно до сучасних вимог і принципів академічної доброчесності.

3-5 балів - обрана тема розкрита без належної аргументації, не відповідно до завдання, в неналежному обсязі

0-2 бали – робота є не самостійною, не має належних посилань на джерела.

5. Екзаменаційна робота.

Екзаменаційна робота складається із трьох завдань, виконання яких сумарно оцінюється в 40 балів. З них за тестові завдання – 10 балів, за 2 теоретичні запитання – 15 балів кожне.

Завдання 1 – тести. 10 тестових питань, по 1 балу за кожну вірну відповідь.

Оцінювання теоретичних питань:

15-12 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, аргументовано та послідовно його викладає державною мовою, аналізує та правильно інтерпретує інформацію, вірно вказує першоджерела, викладає знання достовірно, самостійно та у відповідності до зазначеної теми.

11-7 балів – студент достатньо володіє навчальним матеріалом, в цілому розкладає зміст поставлених завдань, посилається на джерела, демонструє самостійність та відповідність в викладі матеріалу, проте не в повній мірі аргументує чи недостатньо глибоко розкриває поставлені запитання.

6-0 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, питанням не розкриті, завдання виконані не самостійно, не відповідно по поставлених завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин, виконання та презентації самостійних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Мін – 48 бали	Мах – 80 балів
Усна відповідь ¹	Тема 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	«2» x 5 = 10	«5» x 4 = 20
Доповнення, участь в дискусіях	Тема 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	«2» x 4 = 8	«2» x 5 = 10
Есей	Тема 4, 7, 8	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Самостійна індивідуальна робота ²			
1. Письмова робота на обрану тему	Теми 2-8	«6» x 2 = 12	«10» x 2 = 20
		«6» x 2 = 12	«10» x 2 = 20
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 40% від семестрової кількості балів

³ Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі іспиту – підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	60	40	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва теми	Лекції	Семінари	Самостійна робота
	Частина I. Філософська думка XIX століття			
1.	Вступ до курсу. Провідні тенденції західної філософії та особливості інтелектуальної історії XIX-XXI століття.	1	0	2
2.	Німецька філософія XIX століття. Становлення та розвиток німецького ідеалізму. Філософія Г.Гегеля та її вплив на філософські течії XIX століття. Філософія А.Шопенгауера.	5	4	6
3.	Основні напрями розвитку англосаксонської філософії XIX століття. Філософія та етика утилітаризму: витоки, основні ідеї, сучасні проблеми.	2	2	2
4.	Філософи «підозри»: Ф. Ніцше, З. Фройд і К. Маркс у контексті філософської думки XIX та XX століття.	6	6	12
5.	Еволюція позитивізму та сцієнтизація філософії	2	2	2
	Частина II. Континентальна та аналітична філософія XX-XXI століття			
6.	Філософія екзистенціалізму.	2	2	2
7.	Постмодернізм: основні постаті.	2	2	4
8.	Аналітична філософія.	6	6	10
9.	Провідні тенденції філософії XXI століття.	2	2	2
	Підсумкова контрольна робота		2	
	Індивідуальна самостійна робота			20
	Всього	28	28	64

Загальний обсяг годин – 120, в тому числі:

Лекцій – **28** год.

Семінари – **28** год.

Консультації -**2** год.

Самостійна робота - **64**

Форма підсумкового контролю - іспит (приймається двома викладачами)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Історія філософії: Підручник / За ред. В.І.Ярошовця. К., 2010.
2. Історія філософії: Підручник /у 7 т. Т.4. Німецька філософія Нового часу / Д. С. Пропоков, Н.М.Бобошко, В.А.Титаренко. К., 2013.
3. Крічлі С. Вступ до континентальної філософії. К., 2008.
4. Рьод В. Шлях філософії з XVII по XIX століття. К.: Дух і літера, 2010.
5. Рьод В. Шлях філософії: XIX-XX століття. К.: Дух і літера, 2010.
6. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна. К., 1998.
7. Філософія: історія, суспільство, освіта / Л.В.Губерський, В.Г.Кремень, В.В.Льїн. К., 2011.

Додаткова:

8. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. Львів, 2014.
9. Арендт Х. Банальність зла. Суд на Айхманом в Єрусалимі. К., 2013.
10. Арендт Х. Жизнь ума. СПб, 2013.
11. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К., 2004.
12. Вітгенштайн Л. Logico-Philosophicus. Філософські дослідження. К., 2005.
13. Бентам И. Введение в основания нравственности и законодательства. М., 1998.
14. Бичко І. Ніцше в Україні // Філософська і соціологічна думка. 1994. №9-10. С.154-177.
15. Бодріяр Ж. Фатальні стратегії. Львів, 2010.
16. Бубер М. Гог і Магог. К., 2007.
17. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. К., 1994.
18. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus. Філософські дослідження. К., 1995.
19. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. К., 2001.
20. Гегель Г. Основи філософії права, або природне право і правознавство. – К., 2000.
21. Дерріда Ж. Дарувати час. Львів, 2008.
22. Дерріда Ж. Привиди Маркса: держава заборгованості, робота скорботи та новий Інтернаціонал. Х., 2000.
23. Дельоз Ж., Гваттарі Ф. Капіталізм і шизофренія: Анти-Едип. К., 1996.
24. Дільтей В. Історія молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства. / Пер. з нім.: О.Литвиненко; Наук.ред. Ю.Кушаков. К., 2008.
25. Жижек С. Драгливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології. К., 2008.
26. Зонтгаймер К. Як нацизм прийшов до влади. К., 2008.
27. Кант И. Лекции по этике. М., 2000.
28. Кассен Б. Більше однієї мови. К., 2016.
29. Кристева Ю. Полілог. К., 2004.
30. Кун Т. Структура наукових революцій. К., 2001.
31. Левчук Л. Західноєвропейська естетика XX століття. К., 1997.
32. Лютий Т. Нігілізм: анатомія Ніщо. К., 2002.
33. Лютий Т. Ніцше. Самоперевершення. К., 2016.
34. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга. Становлення людини друкованої книги. К., 2011.
35. Міль Дж. С. Про свободу [Електронний ресурс]. URL: <http://litopys.org.ua>
36. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Книжка для всіх і ні для кого. К., 1993. С.1-328.
37. Ніцше Ф. Людське, надто людське: книга для вільних умів. Львів, 2012.
38. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі. Львів, 2002.
39. Расел Б. Історія західної філософії. К., 1995.
40. Реале Дж. Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т.4. От романтизма до наших дней. СПб, 1997.
41. Рудинеско Е. Навіщо нам психоаналіз. К., 2008.

42. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. К., 2001.
43. Сінгер П. Інстинкт vs мораль [Електронний ресурс]. URL: <https://platfor.ma/magazine/text-sq/opinion/53395be970f0e/>
44. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Х., 2016.
45. Фромм Е. Втеча від свободи. Х., 2019.
46. Фром Е. Мати чи бути? К., 2010.
47. Фуко М. Історія сексуальності. Х., 1997.
48. Фуко М. Наглядати і карати. К., 1998.
49. Фуко М. Археологія знання. К., 2003.
50. Хайдеггер М. Ницше и пустота. М., 2006.
51. Хейлз К. Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці. К., 2002.
52. Хомський Н. Роздуми про мову. Львів, 2000.
53. Шопенгауэр А. Две основные проблемы этики // Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. Х., 1998.
54. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. М., 1992.

Довідкова література:

55. Історія філософії. Словник / за заг. редакцією д.ф.н., проф.В.І.Ярошовця. К., 2012.
56. Internet Encyclopedia of Philosophy. A peer-reviewed academic resource [сайт] URL: <https://www.iep.utm.edu/a/>
57. Stanford Encyclopedia of Philosophy [сайт] // <https://plato.stanford.edu/index.html>.

Матеріали курсу на персональному сайті викладача:

- Ільїна Г. В. «Провідні тенденції філософії 19-21 століття» : [сайт]. URL: <https://sites.google.com/site/crucialquestion/providni-tendeciie-filosofii-hih-hhi-stolitta>